

Tyypillistä ja epätyypillistä työaikaa tekevät varhaiskasvatuksen lastenhoitajat lapsiryhmän pedagogisen toiminnan toteuttajina

Soile Salminen

Varhaiskasvatustieteen proseminarityö

Syyslukukausi 2020

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Soile Salminen. 2020. Tyypillistä ja epätyypillistä työaika tekevät varhaiskasvatuksen lastenhoitajat lapsiryhmän pedagogisen toiminnan toteuttajina. Varhaiskasvatustieteen proseminarityö. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 33 sivua.

Pedagogiikan merkitys varhaiskasvatuksessa on vuonna 2018 uudistetun varhaiskasvatuslain myötä lisääntynyt. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella varhaiskasvatuksen lastenhoitajien pedagogisen toiminnan toteuttamiseen viikoittain käyttämää aikaa. Koska myös vuorohoidossa olevien lasten määrä on kasvanut, oli toisena tavoitteena tutkia, onko tyypillistä ja epätyypillistä työaika tekevien lastenhoitajien pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käytetyissä ajoissa eroja.

Tutkimus on laadultaan määrällinen poikittaistutkimus. Aineisto kerättiin sosiaalisen median kanavia hyödyntäen verkkokyselynä kesäkuussa 2020. Kyselyyn vastasi 199 ihmistä, joista tutkimuksen aineiston muodostaa 188 lastenhoitajan vastaukset. Tutkimuksen aineisto analysoitiin SPSS-tilasto-ohjelmalla kuivaleikkauksia ja Mann-Whitneyn U-testiä hyödyntäen.

Tutkimuksen tulosten mukaan varhaiskasvatuksen lastenhoitajille luontaisin pedagogisen toiminnan toteuttamisalue oli arjen pedagogiikka. Keskeinen havainto oli pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käytetyn ajan suuri vaihtelu vastaajien kesken. Tyypillistä ja epätyypillistä työaika tekevien varhaiskasvatuksen lastenhoitajien välillä ei havaittu tilastollisesti merkitseviä eroja pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käytetyssä ajassa. Koska epätyypillistä työaika tekevät lastenhoitajat työskentelevät pääosin ilman varhaiskasvatuksen opettajien läsnäoloa, tulokset herättävät kysymyksen epätyypillisinä aikoina varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten mahdollisuudesta päästä osallisiksi monipuolisesta ja pedagogisesti painottuneesta toiminnasta varhaiskasvatuksessa.

Avainsanat: *Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja, pedagogiikka, vuorohoito*

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	4
2	VARHAISKASVATUKSEN KENTÄLLÄ	7
	2.1 Lastenhoitajat osana varhaiskasvatuksen henkilöstöä.....	7
	2.2 Vuorohoito	9
3	VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGIIKKA	11
	3.1 Pedagogisen toiminnan määritelmä	11
	3.2 Pedagoginen toiminta vuorohoidossa	13
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	16
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	18
	5.1 Tutkimuksen konteksti	18
	5.2 Aineistonkeruu ja tutkittavat	18
	5.3 Tutkimusmenetelmät	20
	5.4 Aineiston analyysi	22
	5.5 Eettiset ratkaisut.....	23
6	TULOKSET	25
	6.1 Lastenhoitajien pedagogiseen toimintaan käyttämä aika.....	25
	6.2 Tyypillistä ja epätyypillistä työaikaa tekevien lastenhoitajien erot pedagogiikan toteuttamiseen käytetyssä ajassa	26
7	POHDINTA	28
	7.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	28
	7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet	31
	LÄHTEET	34
	LIITTEET	37

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatustalaki (540/2018) takaa jokaiselle lapselle oikeuden osallistua varhaiskasvatukseen. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti jokaisella lapsella on oikeus päästä osalliseksi laadukkaasta, monipuolisesta sekä pedagogisesti painottuneesta varhaiskasvatuksesta (Opetushallitus 2018, 22-23). Sosiaali- ja terveysministeriön (2007, 28-29) selvityksen mukaan pedagoginen osaaminen lasketaan varhaiskasvatuksen opettajien ydinosaan alueeseen kuuluvaksi, kun taas varhaiskasvatuksen lastenhoitajien keskeisintä osaamisalaa ovat hoivaan ja huolenpitoon liittyvät työtehtävät. Vaikka varhaiskasvatuksen toimipaikoissa työskennellään moniammatillisissa, sekä varhaiskasvatuksen opettajista, sosionomeista että varhaiskasvatuksen lastenhoitajista koostuvissa tiimeissä, voidaan pedagogisen vastuun lapsiryhmän toiminnasta katsoa kuuluvaksi varhaiskasvatuksen opettajalle. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajien roolia pedagogisen toiminnan toteuttajina on aiheellista tarkastella erityisesti vuorohoidon kontekstissa, jossa lapsiryhmän toiminnasta vastaavat iltaisin ja viikonloppuisin pääsääntöisesti lastenhoitajat.

Vuorohoito on varhaiskasvatustalakiin (540/2018) perustuvaa, iltaisin, viikonloppuisin, öisin ja arkipyhinä toteutuvaa varhaiskasvatusta. Nyky-yhteiskunnassa työskennellään yhä useammin epätyypillisinä aikoina, mikä on johtanut vuorohoidossa olevien lasten määrän lisääntymiseen. Vuonna 2016 vuorohoidon piirissä oli Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen suorittaman kuntakyselyn mukaan yhteensä noin 15 000 lasta, mikä vastaa noin 7 % kaikista varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista. Vuorohoitoa tarvitsevien lasten määrä kasvoi noin 580 lapsella vuodesta 2013. (THL 2017.) Peltoperän ja Hintikan (2016, 152) mukaan vuorohoidossa varhaiskasvatuksen opettajien ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajien kesken vallitsee melko selkeä työnjako työvuorojen jakaantumisen suhteen. Kun varhaiskasvatuksen opettajat työskentelevät pääosin arkisin päivävuoroissa, löytyy varhaiskasvatuksen lastenhoitajien työvuorolistasta useammin aikaisia aamuvuoroja, iltavuoroja, viikonloppuvuoroja sekä yö- ja arkipyhävuoroja. Näissä työvuoroissa varhaiskasvatuksen lastenhoitajat useimmiten

vastaavat lapsiryhmän pedagogisesta toiminnasta ilman varhaiskasvatuksen opettajan läsnäoloa. Vuorohoidossa olevien lasten määrän jatkaessa kasvuaan onkin tärkeää selvittää, onko vuorohoitoryhmässä työskentelevän eli epätyypillistä työaikaa tekevän varhaiskasvatuksen lastenhoitajan rooli pedagogisen toiminnan toteuttajana merkittävämpi kuin perinteisessä, arkisin 6.30-17 avoimena olevassa ryhmässä työskentelevän lastenhoitajan vastaava rooli. Peltoperä (2020) käsitteli tuoreessa tutkimuksessaan vuorohoidossa työskentelevien varhaiskasvatuksen lastenhoitajien kokemuksia pedagogiikasta. Tutkimuksen mukaan lastenhoitajat mieltävät pedagogiikan kuuluvan ensisijaisesti varhaiskasvatuksen opettajien työnkuvaan, minkä vuoksi lastenhoitajien osallistuminen pedagogisen toiminnan toteuttamiseen erityisesti vuorohoidossa on tärkeää.

Tässä tutkimuksessa kartoitetaan varhaiskasvatuksen lastenhoitajien (n=188) viikoittain pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käytettyä aikaa sekä vertaillaan pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käytettyä aikaa tyypillistä ja epätyypillistä työaikaa tekevien varhaiskasvatuksen lastenhoitajien kesken. Tutkimuksessa hyödynnetään pedagogiikan määritelmänä Opetushallituksen (2018, 76) Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa käyttämää määritelmää. Määritelmän mukaan pedagogiikalla tarkoitetaan ammattikasvattajien toteuttamaa tavoitteellista, suunnitelmallista ja tieteelliseen tietoon perustuvaa toimintaa, jonka tavoitteena on edistää lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia. Lisäksi hyödynnetään Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa ilmeneviä oppimisen osa-alueita: kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, tutkin ja toimin ympäristössäni, minä ja meidän yhteisömme sekä kasvan, liikun ja kehityn (Opetushallitus 2018, 40-49). Näiden Opetushallituksen määrittelemien osa-alueiden lisäksi pedagogisen toiminnan osa-alueena käytetään arjen pedagogiikan käsitettä, jonka mukaan myös perushoitotilanteet ovat erinomaisia pedagogisia kasvatustilanteita (Peltoperä & Hintikka 2016, 162).

Tutkimusraportin alussa kuvataan lyhyesti varhaiskasvatuksen kenttää nykymuodossaan sekä luodaan myös katsaus vuorohoidon erityispiirteisiin. Lisäksi määritellään tutkimuksessa keskeinen käsite pedagogiikka, sekä selvite-

tään vuorohoidon luomia haasteita pedagogiikan toteuttamiselle erityisesti varhaiskasvatuksen lastenhoitajien näkökulmasta. Tämän jälkeen raportissa kuvataan tutkimuksen tavoitteita sekä tutkittavia ja aineistoa. Analyysivaiheessa kuvataan niitä vaiheita, joiden kautta aineiston analyysi suoritettiin SPSS-ohjelmiston avulla. Lopuksi esitetään ja pohditaan tutkimuksen tuloksia, niiden luotettavuutta sekä yleistettävyyttä ja mahdollista tarvetta jatkotutkimukselle.

2 VARHAISKASVATUKSEN KENTÄLLÄ

2.1 Lastenhoitajat osana varhaiskasvatuksen henkilöstöä

Vuonna 2018 uudistetun varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, joka syntyy kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamasta kokonaisuudesta. Varhaiskasvatus on pääsääntöisesti tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille ja sitä tarjotaan päiväkodeissa, perhepäivähoidossa sekä avoimen varhaiskasvatuksen piirissä esimerkiksi kerhotoimintana. Subjekttiivisen oikeuden mukaisesti jokaisella lapsella on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan varhaiskasvatuksessa työskentelevä kasvattaja voi olla nimikkeeltään joko varhaiskasvatuksen opettaja tai varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Varhaiskasvatuksen opettaja on koulutukseltaan vähintään kasvatustieteen kandidaatti tai sosionomi. Sosionomilla on taustallaan varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintoja sisältävä sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto. Jatkossa sosionomi tulee työskentelemään varhaiskasvatuksen kentällä nimikkeellä varhaiskasvatuksen sosionomi, jota nimikettä käytetään myös tässä tutkimuksessa. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan pätevyyden voi saada suorittamalla joko sosiaali- ja terveysalan tai kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon, tai muun vastaavan soveltuvan tutkinnon. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.) Varhaiskasvatusasetuksen (753/2018) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomeilla ja lastenhoitajilla tutkintojen tulee sisältää suuntaavia opintoja eli riittävä määrä varhaiskasvatusta, perhettä sekä kasvua ja kehitystä koskevia opintoja. Usein varhaiskasvatuksessa työskentelevä lastenhoitaja on koulutukseltaan lähihoitaja, mutta myös lastenohjaajat sekä vanhemmat koulutusnimikkeet päivähoitaja ja lastenhoitaja ovat edustettuina varhaiskasvatuksen toimipaikoissa.

Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan lapsiryhmän kasvattajatiimit on muodostettava siten, että jokaisessa tiimissä vähintään kahdella kolmasosalla on

varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin pätevyys. Jatkossa heistä vähintään toisen on oltava koulutukseltaan kasvatustieteen kandidaatti. Tämän lisäksi tiimiin kuuluu myös vähintään yksi varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Kuitenkin vuoden 2012 tilastojen mukaan vain 24,4 prosenttia koko varhaiskasvatuksen henkilöstöstä mukaan lukien myös johtajat, erityislastentarhanopettajat, perhepäivähoitajat ja avustajat oli koulutukseltaan varhaiskasvatuksen opettajia (Alila ym. 2014, 107-108). Varhaiskasvatuksen lastenhoitajia puolestaan oli tutkimuksen mukaan vuonna 2012 kaikista varhaiskasvatuksen työntekijöistä 39,1 prosenttia. Vuonna 2012 varhaiskasvatuksen lastenhoitajia työskenteli siis varhaiskasvatuksen kentällä yli 1,5-kertainen määrä suhteessa varhaiskasvatuksen opettajiin.

Kuten jo edellä on todettu, varhaiskasvatuksen kentällä työskentelevillä kasvattajilla on erilaiset koulutustaustat. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen (2007, 44-45) mukaan sekä varhaiskasvatuksen opettajilla että varhaiskasvatuksen lastenhoitajilla on omat vahvuutensa. Varhaiskasvatuksen opettajan ydinosaamista on pedagoginen osaaminen ja kasvatustieteellinen osaaminen. Lastenhoitajan ydinosaamista ovat puolestaan hoivaan ja huolenpitoon liittyvä osaaminen. Voidaan siis todeta, että pedagoginen vastuu lapsiryhmästä sekä vastuu pedagogisen toiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta kuuluu varhaiskasvatuksen opettajalle. Myös opintoihin sisältyvä pedagogisten opintojen määrä tukee vastuun pedagogisesta toiminnasta kuulumista varhaiskasvatuksen opettajille. Onnismaa, Kalliala & Tahkokallio (2017, 10) kuvaavat varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen sosionomin koulutuksiin sisältyviä pedagogisia opintoja Hujalan ym. (2003) mukaan: kun varhaiskasvatuksen opettajan koulutuksesta 72,2 prosenttia on pedagogisia opintoja, on vastaava luku sosionomin koulutuksessa 24,1 prosenttia. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan pätevyyden tuottava sosiaali- ja terveysalan perustutkinto suuntautumisvaihtoehtonaan lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisala keskittyy tarjoamaan lähinnä hoivaan ja hoitoon liittyvää osaamista. Kasvatukseen ja pedagogiikkaan liittyvä osaaminen jää kyseisessä tutkinnossa pienempään rooliin. (Karila ym. 2013, 125.)

Edeltävistä näkemyksistä poiketen varhaiskasvatuksen lastenhoitajia tyyppillisesti edustava ammattiliitto Super korostaa varhaiskasvatuksen olevan moniammatillista tiimityötä, jolloin pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteutus kuuluvat myös tiimin jäseninä toimiville lastenhoitajille (SuPerliitto, 2020).

2.2 Vuorohoito

Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan vuorohoidolla tarkoitetaan iltaisin, öisin, viikonloppuisin, sekä arki- ja juhlapyhinä järjestettävää varhaiskasvatusta. Vaikka vanhemmat työskentelevät useissa eri maissa yhä enemmän perinteisten toimistotyöaikojen ulkopuolella (Han 2004), on suomalainen vuorohoito maailmalla ainutlaatuinen konsepti (Peltoperä, Turja, Vehkakoski, Poikonen ja Laakso 2018, 3-4). Hanin (2004) mukaan kansainvälisellä tasolla epätyypillistä työaikaa tekevät vanhemmat eivät useinkaan voi hyödyntää vuorohoitopalveluita, koska niitä on saatavilla vain harvoin. Suomessa kunnat ovat varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan velvoitettuja järjestämään vuorohoitoa perheiden tarpeen mukaisesti. Vuorohoidon olemassaolo mahdollistaa vanhempien työssäkäynnin myös perinteisten toimistotyöaikojen ulkopuolella. Toisaalta vuorohoidolla, kuten myös perinteiseen aikaan toteutettavalla varhaiskasvatuksella on merkittävä rooli lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. (Peltoperä ym. 2018, 3-4.)

Vuorohoidon henkilöstöä koskevat samat säännökset kuin varhaiskasvatustulaisissa on varhaiskasvatuksen henkilöstölle mainittu (Malinen, Dahlblom & Teppo 2016, 22). Peltoperän ja Hintikan (2016, 152) mukaan vuorohoidon henkilöstön työnjako on usein selkeä: varhaiskasvatuksen opettajat työskentelevät pääosin arkisin päivävuoroissa, kun taas lastenhoitajat vastaavat ilt-, yö- ja viikonloppuvuoroista. Satunnaisissa varhaiskasvatuksen toimipaikoissa myös varhaiskasvatuksen opettajat työskentelevät säännöllisesti aamu- ja iltavuoroissa.

Peltoperä ym. (2016, 65) kuvaavat vuorohoitoa osuvasti kolmella E:llä: erirytmyisyys, epäsäännöllisyys ja ennakoimattomuus. Erirytmyisyys kuvaa niitä moninaisia rytmejä, joiden mukaan vuorohoidon arkea eletään. Vuorohoidossa on paikalla yhtä aikaa sekä aamu-, päivä-, että iltavuorossa olevia lapsia ja kasvattajia, mistä johtuen lasten ja aikuisten vireystilat eivät aina kohtaa. Myös epäsäännöllisyys kuvaa sekä lasten että kasvattajien arkea. Lasten läsnäolo vuorohoidossa, kuten myös epätyypillistä työaikaa tekevien kasvattajien työvuorot ovat usein epäsäännöllisiä. Näin ollen voi kulua pitkäkin aika, ennen kuin tietty leikki- tai työkaveri osuu samaan vuoroon. Ennakoimattomuus puolestaan kuvastaa vuorohoidon alati muuttuvaa arkea. Lasten muuttuvat hoitoajat vaikuttavat jo valmisteltuihin suunnitelmiin sekä vuorohoidossa työskentelevien kasvattajien työvuoroihin. (Peltoperä ym. 2016, 65.) Vaikka vuorohoitoa voikin kuvata edellä mainituilla e-alkuisilla käsitteillä, hyötyisivät vuorohoidossa olevat lapset De Schipperin, Tavecchion, Van IJzendoornin ja Lintingin (2003, 313) mukaan ennen kaikkea pysyvyydestä. Tutkimuksen mukaan pysyvä hoitopaikka, tutut aikuiset ja tutut kaverit lisäävät vuorohoidossa olevan lapsen hyvinvointia (De Schipper ym. 2003).

3 VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGIIKKA

3.1 Pedagogisen toiminnan määritelmä

Vuonna 2018 uudistunut varhaiskasvatustalaki (540/2018, 2§) korostaa pedagogiikan merkitystä varhaiskasvatuksen peruspilarina:

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Karilan (2017, 9-11) mukaan pedagogiikka on sidoksissa kulloinkin vallitsevaan lapsikäsitukseen, näkemykseen varhaiskasvatuksen tavoitteista sekä käsitykseen sopivista kasvatustalmenetelmistä. Nykytilanteessa vallitseva pedagogiikka on Karilan mukaan moninaista johtuen varhaiskasvatuksen kentällä työskentelevien kasvattajien moninaisesta koulutustaustasta ja sukupolvieroista: eri koulutustaustoista tulevat ja eri sukupolvia edustavat kasvattajat tuovat kentälle omat käsityksensä siitä, mitä pedagogiikka oikeastaan on. (Karila 2017, 9-11.)

Opetushallitus määrittelee pedagogiikan Valtakunnallisen varhaiskasvatustal suunnitelman perusteissa (2018, 76) seuraavasti:

Pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteiseen, erityisesti kasvatustal- ja varhaiskasvatustal tieteelliseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteuttamiseksi.

Pedagogisen toiminnan keskeisiä määritelmiä ovat siis suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus. Näiden lisäksi ollakseen pedagogiikkaa toiminnan tulee olla ammattikasvattajien toteuttamaa sekä perusteltavissa tieteellisellä tiedolla. Karilan (2017, 9-11) mukaan päävastuu lapsiryhmän pedagogisesta toiminnasta kuuluu varhaiskasvatuksen opettajalle. Varhaiskasvattajan harteille lankeavaa vastuuta Karila (2017) kuvaa käsitteellä pedagoginen tietoisuus. Pedagogisella tietoisuudella tarkoitetaan varhaiskasvatuksen opettajan ymmärrystä siitä, miksi toimintaa toteutetaan juuri niin kuin toteutetaan ja miten toimintaa voidaan perustella tieteellisen tiedon avulla.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018, 36) mukaisesti pedagogiikka on punainen lanka, joka kulkee läpi lapsen hoitopäivän. Pedagogiikka ulottuu varsinaisen ohjatun toiminnan lisäksi hoitopäivän jokaiseen hetkeen ruokailusta ja riisumisesta ulkoiluun ja vuorovaikutukseen. Kasvattajan ammattitaitoon kuuluu havaita ja hyödyntää nämä pedagogisesti arvokkaat tilanteet. (Karila 2017, 10.)

Edellä pedagogiikkaa on kuvattu kokonaisvaltaisena kasvatuksen, opetuksen ja hoidon läpi kulkevana punaisena lankana. Opetushallitus (2018, 40-49) on kuitenkin lisäksi määritellyt oppimisen alueet, jotka muodostavat keskeiset tavoitteet ja päämäärät pedagogiselle toiminnalle. Näiden oppimisen alueiden tehtävänä on auttaa kasvattajia suunnittelemaan ja toteuttamaan laadukasta ja monipuolista pedagogista toimintaa varhaiskasvatuksessa. Oppimisen alueita ovat 1) kielten rikas maailma, 2) ilmaisun monet muodot, 3) minä ja meidän yhteisömme, 4) tutkin ja toimin ympäristössäni sekä 5) kasvan, liikun ja kehityn. Kielten rikas maailma tähtää kielellisten taitojen (vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtämisen, tuottamisen ja käyttämisen taidot, sanavarasto, kielitietoisuus) kehittymiseen ja kielellisen identiteetin vahvistamiseen. Ilmaisun monet muodot tukevat lapsen musiikillisen, kuvallisen, sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehitystä monipuolisesti. Minä ja meidän yhteisömme tähtää laajentamaan lapsen käsitystä elinpiiristään sekä opettamaan tapoja toimia osana yhteisöään. Tutkin ja toimin ympäristössäni keskittyy lisäämään lapsen toimintakykyä niin luonnossa kuin urbaanissakin ympäristössä. Kasvan, liikun ja kehityn koostuu liikunnasta, ravinnosta, terveydestä ja turvallisuudesta. (Opetushallitus 2018, 40-49.)

Kokonaisvaltaisen näkemyksen mukaisesti lapset oppivat myös varsinaisten pedagogisten toimintatuokioiden ulkopuolella. Tätä jokapäiväisissä arjessa ja rutiineissa tapahtuvaa tavoitteellista ja suunnitelmallista oppimisen tukemista kutsutaan arjen pedagogiikaksi. Arjen pedagogiikkaa voidaan toteuttaa niin perushoitotilanteissa kuten ruokailussa ja pukemisessa kuin myös leikkihetkissä ja siirtymätilanteissa. (Peltoperä & Hintikka 2016, 162.)

3.2 Pedagoginen toiminta vuorohoidossa

Edellä vuorohoitoa kuvattiin termeillä erirytmisyys, epäsäännöllisyys ja ennakkoimattomuus (Peltoperä ym. 2016, 65). Luonteestaan johtuen vuorohoito asettaa pedagogiikalle perinteisestä varhaiskasvatuksesta eroavia haasteita. Keskeistä on Peltoperän ja Hintikan (2016, 151) mukaan turvata jokaiselle lapselle yhdenvertainen mahdollisuus päästä osalliseksi laadukkaaseen pedagogiseen toimintaan epätyypillisistä hoitoajoistaan riippumatta. Lapsen hoitopäivään sisältyvän pedagogisen toiminnan tulee olla monipuolista ja juuri hänen tarpeidensa mukaan räätälöityä sekä aamu- että iltavuoroissa niin arkipäivinä kuin viikonloppunakin. Epätyypillisinä aikoina pedagogista toimintaa toteuttaa lapsiryhmässä varhaiskasvatuksen opettajan sijasta useimmiten lastenhoitaja. (Peltoperä & Hintikka 2016, 151.)

Peltoperä ja Hintikka (2016, 151-153) kuvaavat vuorohoitoryhmän pedagogisen toiminnan suunnittelua ja toteutusta eräänlaiseksi akrobatiaksi. Pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa tulisi huomioida lasten erirytmisyys eli samaan toimintaan osallistuvien lasten vaihtelevat vireystilat: osa lapsista on jo hoitopäivänsä loppupuolella, kun osa vasta aloittelee omaansa. Lisäksi joku lapsista saattaa tulla hoitoon vasta kesken suunnitellun toiminnan, ja joku on paikalla mahdollisesti aina vain iltaisin. Kaiken lisäksi hyvin tehtyä suunnitelmaa joudutaan usein muuttamaan lasten hoitoaikojen muuttuessa tai peruuntuessa viime hetkellä. Lasten lisäksi erirytmisyys koskee myös kasvattajia. Haasteeksi nousee usein yhteisten tiimi- ja suunnittelupalaverien järjestäminen osan tiimin jäsenistä ollessa vapaalla, yövuorossa tai tullessa töihin vasta illemmalla. Tiimipalaverissa toimintaa suunnitelleet kasvattajat eivät ehkä itsekään ole työvuorossa silloin, kun kyseinen toiminta olisi toteutusvuorossa. (Peltoperä & Hintikka 2016, 151-153.)

Vuorohoitoryhmän pedagogiikka ei saisi jäädä ainoastaan toimintatuokilla toteutettavaksi toiminnaksi, vaan sen tulisi nivoutua osaksi koko hoitopäivää. Arjen pedagogiikka on läsnä lapsen hoitopäivän kaikissa vaiheissa hoito-

vuoron vuorokaudenajasta tai viikonpäivästä riippumatta. Pedagogisesti valvutunut varhaiskasvatuksen opettaja tai lastenhoitaja osaa poimia ja hyödyntää lapsen hoitopäivästä nämä pedagogisesti arvokkaat hetket. (Peltoperä & Hintikka 2016, 152.) Siippaisen (2018, 171) tutkimuksen mukaan vuorohoidossa halutaan usein korostaa kodinomaisuutta. Useimmiten kodinomaisuus koetaan tärkeänä erityisesti epätyypillisinä hoitoaikoina iltaisin ja viikonloppuisin. Mikäli kodinomaisuus määrittelee liiaksi vuorohoitoryhmän toimintaa, ovat epätyypillisinä aikoina varhaiskasvatukseen osallistuvat lapset vaarassa jäädä paitsi monipuolisesta pedagogisesti suunnitellusta toiminnasta. (Siippainen 2018, 71.)

Vaikka vuorohoito on epäsäännöllisyytensä ja erityisyytensä vuoksi pedagogiikan suunnittelun ja toteutuksen näkökulmasta haastava toimintaympäristö, antaa vuorohoito toisaalta myös pedagogiikalle mahdollisuuksia, joita ei perinteisen varhaiskasvatuksen ryhmissä ole. Peltoperän ja Hintikan (2016, 162-163) mukaan iltaisin ja viikonloppuisin lapsiryhmän ollessa kooltaan usein pienempi, on lapsia mahdollista kohdata ja huomioida arkipäivän suurta ryhmää yksilöllisemmin. Lisäksi Peltoperän, Vehkakosken, Turjan ja Laakson (2020) mukaan epätyypillisinä aikoina toteutettava pedagogiikka on useammin tilansidonnaista, jolloin jokaisen lapsen tarpeet on mahdollista huomioida yksilöllisemmin. Toisaalta lapsiryhmän pienempi koko mahdollistaa myös sellaisia toimintoja, jotka eivät suuremman ryhmän kesken olisi aina mahdollisia sekä lisää lasten mahdollisuuksia osallisuuteen (Peltoperä & Hintikka 2016, 162-163).

Peltoperä ja Hintikka (2016, 164-165) pitävät tärkeänä pedagogiikan ulottamista myös niihin aikoihin, kun varhaiskasvatuksen opettaja ei ole työvuorossa. Koska Peltoperän ja Hintikan (2016, 152) mukaan vuorohoitoryhmässä varhaiskasvatuksen opettajat työskentelevät pääosin arkisin päivävuoroissa, on iltojen, viikonloppujen sekä arkipyhäpäivien pedagogisen toiminnan toteuttaminen yksin varhaiskasvatuksen lastenhoitajien vastuulla. Toisaalta Peltoperän ym. (2020) tuoreen tutkimuksen mukaan vuorohoitoryhmissä työskentelevät varhaiskasvatuksen lastenhoitajat kokevat pedagogiikan kuuluvan ensisijaisesti varhaiskasvatuksen opettajien vastualueeseen. Oman työnkuvansa keskiöksi lastenhoita-

jat kuvaavat kodinomaisuuden turvaamisen fyysisen läheisyyden ja vapaan leikkiajan tarjoamisen kautta. Pedagogista toimintaa lastenhoitajat toteuttavat usein varhaiskasvatuksen opettajan ohjeiden mukaisesti. (Peltoperä ym. 2020.) Yleisesti varhaiskasvatuksessa on Rantasen (2018, 39) tutkimuksen mukaan vallalla hiukan huolestuttava ”kaikki tekee kaikkea -pedagogiikka”, jonka mukaan toimiessa eri ammattiryhmien ydinosaaminen voi jäädä hyödyntämättä. ”Kaikki tekee kaikkea” -pedagogiikan mukaan muiden töiden ohella myös pedagogisen toiminnan toteuttaminen on Rantasen mukaan tiimityötä. Ilmiö on esillä myös Peltoperän ym. (2020) tutkimuksessa, jonka mukaan pedagogista osaamista perustellaan koulutustaustan sijasta henkilökohtaisilla taidoilla ja kiinnostuksen kohteilla, kuten kädentaidot tai musiikillinen lahjakkuus. ”Kaikki tekee kaikkea” -pedagogiikan mukaan sekä varhaiskasvatuksen opettajat että lastenhoitajat osallistuvat pedagogisen toiminnan toteuttamiseen, vaikkakin päävastuu lapsiryhmän pedagogiikasta kuuluu varhaiskasvatuksen opettajalle.

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella varhaiskasvatuksen lastenhoitajien pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käyttämää aikaa sekä selvittää, onko työaikamuodolla merkitystä pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käytettyyn aikaan. Kuten yllä on todettu, päävastuu lapsiryhmän pedagogisesta toiminnasta kuuluu varhaiskasvatuksen opettajalle (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 44-45). Käytännössä kuitenkin pedagogisen toiminnan toteuttamiseen osallistuvat usein kaikki tiimin jäsenet, mukaan lukien varhaiskasvatuksen lastenhoitajat (Rantanen 2018, 39). Tällöin pedagogisen toiminnan toteuttaminen tapahtuu tiimityönä.

Tutkimuksen ensimmäinen tavoite on selvittää varhaiskasvatuksen lastenhoitajien pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käyttämä viikoittainen tuntimäärä pedagogiikan eri osa-alueilla. Ensimmäinen tutkimuskysymys on:

1. Kuinka monta tuntia varhaiskasvatuksen lastenhoitajat toteuttavat viikoittain pedagogista toimintaa pedagogiikan eri osa-alueilla lapsiryhmässä?

Tutkimuksen toinen tavoite on selvittää, onko varhaiskasvatuksen lastenhoitajan työaikamuoto yhteydessä pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käytettyyn aikaan. Toinen tutkimuskysymys on:

2. Eroaako tyypillistä ja epätyypillistä työaika tekevien varhaiskasvatuksen lastenhoitajien pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käyttämä aika toisistaan pedagogisen toiminnan eri osa-alueilla?

Vuorohoitoryhmässä vuorotyötä tekevät varhaiskasvatuksen lastenhoitajat työskentelevät ryhmässä usein ilman varhaiskasvatuksen opettajan läsnäoloa,

sillä varhaiskasvatuksen opettajat työskentelevät pääosin arkisin päivävuoroissa. Iltaisin ja viikonloppuisin lapsiryhmän toiminnan toteuttamisesta ovat siis vastuussa varhaiskasvatuksen lastenhoitajat (Peltoperä & Hintikka 2016, 152). Näin ollen olisi mahdollista olettaa epätyypillisinä aikoina työskentelevien varhaiskasvatuksen lastenhoitajien roolien pedagogisen toiminnan toteuttajina olevan merkittävämpiä kuin tyypillisinä aikoina työskentelevien lastenhoitajien vastaavat roolit. Toisaalta Peltoperän ym. (2020) tuoreen tutkimuksen mukaan epätyypillisinä aikoina työskentelevät varhaiskasvatuksen lastenhoitajat arvostavat usein kodinomaisuutta ja fyysistä hoivaa pedagogiikkaa enemmän, jolloin ero tyypillistä ja epätyypillistä työaikaa tekevien varhaiskasvatuksen lastenhoitajien pedagogisten roolien välillä saattaa jäädä pieneksi.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimuksen konteksti

Vilkan (2007, 13) mukaan määrällisen tutkimuksen tavoitteena on tutkia muut-
tujen välisiä suhteita ja eroja. Määrällisessä tutkimuksessa pyritään vastaamaan
kysymyksiin kuinka paljon tai miten usein. Tässä tutkimuksessa selvitettiin,
kuinka paljon varhaiskasvatuksen lastenhoitajat käyttävät aikaa pedagogisen
toiminnan toteuttamiseen eri osa-alueilla sekä keskityttiin vertailemaan tyypil-
listä ja epätyypillistä työaikaa tekevien varhaiskasvatuksen lastenhoitajien peda-
gogisen toiminnan toteuttamiseen käyttämää aikaa. Nämä tutkimuskysymykset
osoittavat, että kyseessä on määrällinen tutkimus. Metsämuurosen (2011, 59-60)
mukaan ennen tutkimukseen ryhtymistä on määriteltävä myös tutkimuksen
aika-asetelma. Tässä tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita varhaiskasvatuksen las-
tenhoitajien pedagogiseen toimintaan käyttämästä ajasta nykyhetkellä, mikä tee-
kee tutkimuksesta kertaluontoisen poikittaistutkimuksen.

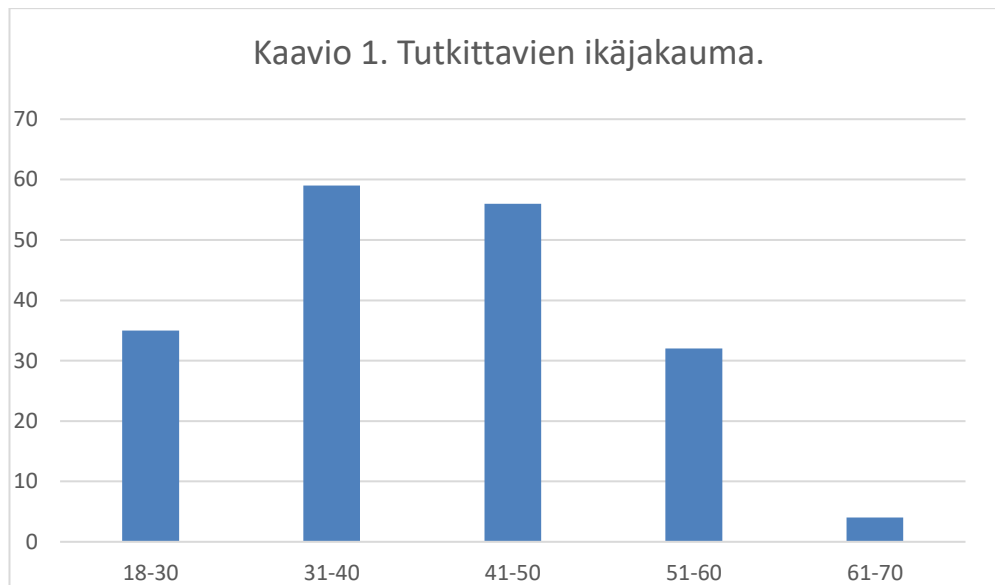
5.2 Aineistonkeruu ja tutkittavat

Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä käytettiin kyselylomaketta, joka jul-
kaistiin sosiaalisen median kanavia hyödyntäen verkossa. Koska määrällisessä
tutkimuksessa Vilkan (2007, 17) mukaan suuri määrä havaintoyksikköjä eli tut-
kittavia lisää tulosten yleistettävyyttä, oli kyselylomake taloudellinen ja tehokas
aineistonkeruumenetelmä. Tässä tutkimuksessa aineistoa haluttiin kerätä satun-
naisesti valituilta varhaiskasvatuksen lastenhoitajilta ympäri Suomea. Koska tut-
kittavien määrä ei ollut etukäteen tiedossa, haastattelujen toteuttaminen ei olisi
ollut taloudellisesti tai ajankäytön kannalta kannattavaa. Vilkan (2007, 28) mu-
kaan kysely on aineistonkeruumenetelmä, jossa kysymykset ovat vakioitu. Vaki-
oimisella tarkoitetaan kysymysten kysymistä kaikilta tutkittavilta samalla ta-
valla.

Tässä tutkimuksessa tietoa kerättiin tutkimusta varten rakennetulla, vakioidulla kyselylomakkeella (liite 1). Vilkka (2007, 28-29) varoittaa hyvän kyselylomakkeen pilaamisesta väärällä ajoituksella. Mikäli kyselytutkimuksen ajoitus ei ole harkittu, voi vastausprosentti sen vuoksi jäädä alhaiseksi. Tämä huomioiden kysely toteutettiin 7.6. – 14.6.2020, juuri ennen kiireisimmän kesälomakauden alkua. Kyselylomakkeen kysymyksiin pääsi vastaamaan, mikäli vastaaja vastasi myöntävästi sekä suostumusta tiedustelevaan kysymykseen että vahvisti työskennelleensä varhaiskasvatuksen lastenhoitajana viimeisen puolen vuoden aikana.

Tutkittavien rekrytoinnissa hyödynnettiin sosiaalista mediaa. Kyselyyn johtanut linkki saatekirjeineen (liite 1) julkaistiin Facebookin kahdessa suljetussa ryhmässä: Varhaiskasvatuksen lastenhoitajat sekä Varhaiskasvattajien ideapankki. Näiden lisäksi kyselylinkki julkaistiin Suomen Lastenhoitoalan Liiton toiminnanjohtajan pyynnöstä myös kyseisen liiton Facebook-ryhmässä sekä Suomen Lähi- ja Perushoitajaliiton asiantuntijan pyynnöstä myös SuPer-liiton Facebook-sivuilla. Tutkittavia pyydettiin vastaamaan lyhyeen kyselyyn koskien varhaiskasvatuksen lastenhoitajien pedagogisen toiminnan toteuttamista lapsiryhmässä. Kysely oli vastaajille avoinna verkossa kahdeksan päivän ajan 7.6. – 14.6.2020.

Kyselyyn vastasi yhteensä 199 henkilöä, joista tutkimuksen ehdot täyttäviä, viimeisen puolen vuoden aikana varhaiskasvatuksen lastenhoitajana työskennelleitä oli yhteensä 188. Nämä 188 varhaiskasvatuksen vastaajaa muodostavat tutkimuksen otoksen. Kaikki tutkimukseen osallistuneista oli naisia ja iältään he olivat 18-67-vuotiaita (kuvio 1.) Tutkittavista 54 % oli viimeisimmältä koulutukseltaan lähihoitajia, 18% lastenohjaajia, 12 % lastenhoitajia ja 8 % päivähoitajia. Lisäksi 8 % vastaajista ilmoitti koulutukseensa jonkin muun kuin varhaiskasvatustilaisissa tarkoitetun lastenhoitajan pätevyyden tuottavan koulutuksen, kuten montessoriohjaaja, aamu- ja iltapäivähoidon ohjaaja ja sosionomi.

Valtaosa tutkittavista eli 95 % työskenteli kyselyhetkellä päiväkodissa. Tutkittavista 1 % ilmoitti työskentelevänsä perhepäivähoidossa ja 4 % ei työskennellyt missään annetuista vaihtoehdoista (päiväkoti, perhepäivähoito, ryhmäperhepäivähoito tai kerhotoiminta). Vaihtoehdon ”muu” valinneiden pääasiallinen työpaikka oli esiopetus, myös keikkatyötä eri varhaiskasvatuksen toimipaikoissa tekeviä oli mukana. Suurin osa tutkimukseen osallistuvista lastenhoitajista ilmoitti työaikamuodokseen säännöllisen päivätyön (82 %). Vastaajista 6 % ilmoitti työaikamuodokseen kaksivuorotyön ja 9 % kolmivuorotyön. Vastaajista 3 % valitsi vaihtoehdon muu, ja kuvasi työaikamuotoaan sanallisesti. Sanallisen kuvauksen mukaan ”muu”-vaihtoehdon valinneet tekevät esimerkiksi osa-aikatyötä tai työaikamuoto on vaihteleva.

5.3 Tutkimusmenetelmät

Kyselylomakkeen alussa selvitettiin tutkittavien taustatietoja. Tutkittavien taustatietoina kartoitettiin ikä, sukupuoli, työpaikka, viimeisin koulutus sekä työaikamuoto. Tutkittavilta kysyttiin heidän ikäänsä vuosissa mitattuna. Sukupuolta tiedustelevaan kysymykseen oli mahdollista valita kolmesta vaihtoehdosta: 1 = nainen, 2 = mies ja 3 = muu. Työpaikka oli mahdollista valita viidestä vaihtoehdosta: 1 = päiväkotia, 2 = perhepäivähoito, 3 = ryhmäperhepäivähoito, 4

= kerhotoiminta ja 5 = muu. Myös kysymyksessä viimeisimmästä koulutuksesta oli viisi vastausvaihtoehtoa. Varsinaisia vastausvaihtoehtoja olivat 1 = lähihoitaja, 2 = lastenohjaaja, 3 = päivähoitaja ja 4 = lastenhoitaja. Lisäksi valittavissa oli vaihtoehto 5 = muu. Työaikamuotoa kartoittavassa kysymyksessä vastausvaihtoehtoja oli neljä: 1 = säännöllinen päivätyö, 2 = kaksivuorotyö, 3 = kolmivuorotyö ja 4 = muu. Aina valitessaan vastausvaihtoehdon muu, oli vastaajan tarkennettava vastaustaan sanallisesti päästäkseen jatkamaan kyselyssä eteenpäin. Tilastollisia analyyseja varten työaikamuotoa kuvaava muuttuja uudelleen luokiteltiin kaksiluokkaiseksi: tyypillinen työaika = säännöllinen päivätyö ja epätyypillinen työaika = kaksi- tai kolmivuorotyö. Muu- vaihtoehdon valinneet jätettiin analyysin ulkopuolelle, sillä he eivät sopineet kumpaankaan tutkimuksen keskeisistä ryhmistä.

Pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käytettyä aikaa mitattiin kuudella kysymyksellä. Vilkan (2007, 63-65) mukaan toimiva kyselylomake huomioi kohdejoukkonsa. Vaikka tässä kyselyssä oletettiin vastaajien olevan varhaiskasvatusalan ammattilaisia, koettiin silti tärkeäksi tarjota vastaajalle valmiit määritelmät kyselyssä käytetyistä pedagogisen toiminnan toteuttamiseen liittyvistä käsitteistä. Ennen kysymyksiin vastaamista vastaaja sai tutustua tutkimuksessa käytettyyn, varhaiskasvatuslaissa kuvattuun pedagogiikan määritelmään. Lisäksi kerrottiin, että pedagogisen toiminnan toteuttamista arvioidaan tässä tutkimuksessa Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteista (Opetushallitus, 2018) nousevien pedagogiikan osa-alueiden sekä arjessa tapahtuvan pedagogisen toiminnan kautta. Näitä pedagogiikan osa-alueita ovat arjen pedagogiikan lisäksi kielten rikas maailma, ilmaisen monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. Kunkin osa-alueen kohdalla vastaajalle oli myös tarkennettu kyseisen osa-alueen sisältö. Kysymyksissä pyydettiin vastaajia arvioimaan puolen tunnin tarkkuudella viikoittainen kyseisen osa-alueen pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käyttämänsä aika.

Valmista lomaketta testattiin useaan kertaan sekä proseminaarityön ohjaajan että vapaaehtoisten varhaiskasvatuksen lastenhoitajien toimesta mahdollisten virheiden huomaamiseksi ja helppokäyttöisyyden varmistamiseksi. Lomaketta korjattiin saadun palautteen mukaisesti.

5.4 Aineiston analyysi

Ennen varsinaisen analyysin aloittamista kyselyaineisto siirrettiin Webropol-kyselyohjelmistosta analyysissä hyödynnettyyn SPSS-tilasto-ohjelmaan (versio 24). Aluksi aineistoa tarkasteltiin sitä kuvaavien lukujen valossa sekä muuttujia muokattiin helpommin käsiteltävään muotoon. Tämän jälkeen aineisto tarkastettiin virheiden varalta. Selkeästi virheelliset vastaukset merkittiin SPSS-ohjelmistossa puuttuvaksi tiedoksi, sillä Metsämuurosen (2011, 528) mukaan puuttuva tai virheellinen aineisto voi vaikuttaa analyysin tulokseen vääristävästi. Aineistossa selkeästi virheellisiä arvoja esiintyi kysyttäessä vastaajien ikää. Vastaajista kaksi ilmoitti iäkseen 3 tai 5 vuotta. Lisäksi virheellisiä vastauksia löytyi pedagogiikan osa-alueita koskevista kysymyksistä, joissa viikoittainen pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käytetty tuntimäärä ylitti moninkertaisesti keskimääräisen viikoittaisen työajan. Metsämuuronen (2011, 528-529) ehdottaa puuttuvan tiedon selvittämistä parhaaksi korjaustavaksi. Mikäli puuttuvan, tai tässä tapauksessa virheellisen tiedon korjaaminen ei ole käytännössä mahdollista, voidaan puuttuva tieto Metsämuurosen (2011) mukaan joko korvata koko havaintojoukon keskiarvolla tai aineistokoon ollessa riittävän suuri, jättää puuttuvat tai virheelliset arvot huomioimatta. Tässä tapauksessa aineiston arvioitiin olevan riittävän suuri, jotta yksittäisten virheellisten arvojen poistaminen ei pienentänyt aineiston kokoa liikaa.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka paljon varhaiskasvatuksen lastenhoitajat käyttävät viikoittain aikaa pedagogisen toiminnan toteuttamiseen eri osa-alueilla. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla hyödynnettiin kuvailevia tunnuslukuja. Varhaiskasvatuksen lastenhoi-

tajien pedagogisen toiminnan eri osa-alueiden toteuttamiseen viikoittain käyttämää aikaa tarkasteltiin keskiarvojen ja keskihajonnan avulla. Lisäksi eri pedagogiikan osa-alueiden toteuttamiseen käytetyt ajat summattiin, jotta saatiin selville kaiken pedagogiikan toteuttamiseen viikoittain käytetty aika kokonaisuutena.

Toisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää, eroaako tyypillistä työaikaa tekevien varhaiskasvatuksen lastenhoitajien pedagogisen toiminnan toteuttamiseen eri osa-alueilla käyttämä aika epätyypillistä työaikaa tekevien lastenhoitajien vastaavasta ajasta. Toisen tutkimuskysymyksen kohdalla käytettiin Mann-Whitneyn U-testiä, koska se Metsämuurosen (2011, 385) mukaan soveltuu kahden ryhmän keskiarvojen vertailuun silloin, kun riippuvan muuttujan normaalijakaumaoletus ei täyty vastaavaa parametrista t-testiä varten. Riippuvien muuttujien jakaumien tarkastelu SPSS-ohjelmiston avulla osoitti, ettei yksikään pedagogisen toiminnan osa-alueiden toteuttamista mittaava muuttuja ollut normaalisti jakautunut.

5.5 Eettiset ratkaisut

Hyvällä tutkimusetiikalla tarkoitetaan Vilkan (2007, 89) mukaan niitä yleisesti tutkimusyhteisössä hyväksytyjä pelisääntöjä, joita tutkija tulee tutkimusta tehdessään noudattaa. Tässä tutkimuksessa on tutkimuksen teon kaikissa vaiheissa pyritty toimimaan hyvän tutkimusetiikan edellyttämällä tavalla. Tutkimuksen tulee Vilkan (2007, 90-91) mukaan noudattaa myös hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti tutkimus ei missään tutkimuksen vaiheessa saa loukata tai vahingoittaa tutkittavia, tiedeyhteisöä tai tutkimuksen kohderyhmää.

Tässä tutkimuksessa on pyritty noudattamaan sekä hyvää tieteellistä käytäntöä että toimimaan hyvän tutkimusetiikan mukaisesti tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Kyselylomake pyrittiin laatimaan mahdollisimman selkeäksi ja yksinkertaiseksi, jotta siihen vastaaminen sujuisi tutkittavilta mahdollisimman helposti ja nopeasti. Kyselylomake julkaistiin tutkimuksen keskeiset tiedot, tavoit-

teet sekä tutkijan yhteystiedot sisältävän saatekirjeen kanssa. Saatekirjeessä kerrottiin tutkimukseen osallistuville siitä, mihin heidän antamiaan vastauksia käytetään, miten niitä säilytetään ja milloin kerätty aineisto hävitetään. Lisäksi tutkittaville kerrottiin tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta sekä mahdollisuudesta olla lisätietoa kaivatessaan yhteydessä tutkijaan. Tutkittavien suostumus osallistumiselle varmistettiin ensimmäisessä kysymyksessä, johon kieltävästi vastatessaan vastaajat ohjattiin tutkimuksen lopussa olevalle kiitos osallistumisesta -sivulle.

Kyselylomakkeen rakennusvaiheessa pohdittiin tarkasti, mitä taustatietoja vastaajista on tutkimuksen onnistumisen kannalta tarpeellista kerätä, sillä Vilkan (2007, 95-96) mukaan tarpeettomien tietojen kerääminen tutkittavista ei ole suotavaa. Lisäksi tutkijan tulee huolehtia kerättyjen tietojen anonymisoinnista eli henkilöiden tunnistettavuuden estämisestä. Tämän tutkimuksen kohdalla todettiin, että suorien henkilötietojen kerääminen tutkittavilta ei ole tarpeellista. Taustatietoina tutkittavista katsottiin tarpeelliseksi kysyä ikä, sukupuoli, koulustausta, kuvaus työpaikasta sekä työaikamuoto. Taustatietojen valossa on mahdollista pohtia tutkimuksen yleistettävyyttä perusjoukkoonsa, eli suomalaisiin varhaiskasvatuksen lastenhoitajiin. Kerätty aineisto oli valmiiksi anonyymiä, sillä vastauksia ei ole missään vaiheessa ollut mahdollista yhdistää vastaukset antaneisiin ihmisiin.

Tietosuojalain (5.2.2018/1050, 4§) mukaan henkilötietojen käsittely tieteellisen tutkimuksen puitteissa on sallittua. Euroopan Unionin tietosuojasetuksen (2016/679) mukaan henkilötietoja tulee säilyttää suojattuna luvattomalta käytöltä. Lisäksi kerätyt tiedot tulee asianmukaisesti hävittää, kun niiden säilyttäminen ei ole tutkimuksen kannalta enää välttämätöntä. Tätä tutkimusta varten kerättyä aineistoa säilytettiin asianmukaisesti tutkijan henkilökohtaisessa käytössä olevalla, salasanasuojatulla tietokoneella. Kerätty aineisto hävitettiin tutkittaville luvattuna ajankohtana syksyllä 2020.

6 TULOKSET

6.1 Lastenhoitajien pedagogiseen toimintaan käyttämä aika

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää, montako tuntia varhaiskasvatuksen lastenhoitajat keskimäärin käyttävät viikoittain pedagogisen toiminnan toteuttamiseen pedagogiikan eri osa-alueilla. Taulukkoon 1 on koottu keskiarvot ja keskihajonnat varhaiskasvatuksen lastenhoitajien viikoittain pedagogiseen toimintaan käyttämästä ajasta pedagogiikan eri osa-alueilla.

Taulukko 1. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajien viikoittain pedagogiseen toimintaan käyttämä aika pedagogiikan eri osa-alueilla.

	Ka	Kh
Kielten rikas maailma	7,34	9,57
Ilmaisun monet muodot	5,37	6,68
Minä ja meidän yhteisömme	4,13	6,63
Tutkin ja toimin ympäristössäni	4,63	6,13
Kasvan, liikun ja kehityn	8,03	8,49
Arjen pedagogiikka	16,29	11,86

Taulukosta selviää, että kaikista osa-alueista lastenhoitajat toteuttavat ylivoimaisesti eniten arjen pedagogiikkaa. Seuraavaksi eniten lastenhoitajat toteuttavat pedagogista toimintaa osa-alueella kasvan, liikun ja kehityn. Lähes yhtä paljon lastenhoitajat toteuttavat pedagogista toimintaa osa-alueella kielten rikas maailma. Neljäntenä listalla on pedagogisen toiminnan osa-alue nimeltä ilmaisun monet muodot. Vähiten lastenhoitajat toteuttavat pedagogista toimintaa osa-alueilla

tutkin ja toimin ympäristössäni sekä minä ja meidän yhteisömmme. Yhteensä varhaiskasvatuksen lastenhoitajat käyttävät viikoittain pedagogisen toiminnan toteuttamiseen keskimäärin 43,79 tuntia. Viikoittaisen keskimääräisen työajan ylityminen selittyy eri osa-alueiden päällekkäisyydellä. Suuret keskihajontaluvut puolestaan kertovat pedagogiseen toimintaan käytetyn ajan suuresta vaihtelusta vastaajien kesken.

6.2 Tyypillistä ja epätyypillistä työaikaa tekevien lastenhoitajien erot pedagogiikan toteuttamiseen käytetyssä ajassa

Toisessa tutkimuskysymyksessä selvitettiin, eroavatko tyypillistä ja epätyypillistä työaikaa tekevien varhaiskasvatuksen lastenhoitajien pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käyttämät viikoittaiset tuntimäärät toisistaan pedagogiikan eri osa-alueilla. Vaikka tyypillistä ja epätyypillistä työaikaa tekevien varhaiskasvatuksen lastenhoitajien pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käyttämässä ajassa havaittiinkin pieniä eroavaisuuksia, Mann-Whitneyn U-testi osoitti, etteivät erot olleet tilastollisesti merkitseviä (taulukko 2). Työaikamuodolla ei siis näytä olevan tilastollisesti merkitsevää yhteyttä varhaiskasvatuksen lastenhoitajien pedagogisen toiminnan toteuttamiseen viikoittain käyttämään aikaan yhdelläkään pedagogisen toiminnan osa-alueella.

TAULUKKO 2. Tyypillistä ja epätyypillistä työaika tekevien lastenhoitajien pedagogiseen toimintaan käyttämä aika osa-alueittain. Mann-Whitney U-testi osoitti, ettei työaikamuodolla ole tilastollisesti merkitsevää yhteyttä lastenhoitajien pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käyttämään aikaan (n = 180, *n = 181).

	Tyypillinen työaika			Epätyypillinen työaika			Mann-Whitney U	P-arvo
	Md	Ka	Kh	Md	Ka	Kh		
Kielten rikas maailma	4,00	7,59	9,83	3,00	5,67	7,95	1934,00	0,440
Ilmaisun monet muodot	3,00	5,59	7,07	3,00	3,61	3,86	1785,00	0,171
Minä ja meidän yhteisömme	2,00	4,03	5,87	3,00	4,39	10,41	1896,50	0,525
Tutkin ja toimin ympäristössäni	3,00	4,81	6,56	3,00	3,39	2,79	2109,00	0,939
Kasvan, liikun ja kehityn *	5,00	8,36	8,71	5,00	5,89	5,81	1907,50	0,355
Arjen pedagogiikka	12,00	16,43	11,79	10,00	16,94	12,93	2044,50	0,933

7 POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tutkimuksessa kartoitettiin varhaiskasvatuksen lastenhoitajien pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käyttämää aikaa. Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena oli selvittää, kuinka paljon varhaiskasvatuksen lastenhoitajat käyttävät viikoittain aikaa pedagogisen toiminnan toteuttamiseen lapsiryhmässä. Tutkimuksessa selvisi, että varhaiskasvatuksen lastenhoitajat käyttävät pedagogisen toiminnan toteuttamiseen keskimäärin 43,79 tuntia viikossa. Kunnallisessa työehtosopimuksessa kuvattu keskimääräinen yleistyöaika on viikoittain 38 tuntia 45 minuuttia (KVTES, 2020). Pedagogisen toiminnan toteuttamiseen keskimäärin käytetty aika on saatu laskemalla yhteen lastenhoitajien kaikkiin pedagogiikan osa-alueisiin käyttämät ajat. Laskelmassa ei ole huomioitu osa-alueiden päällekkäisyyttä, mikä selittää viikoittaisen työajan ylittymisen. Lastenhoitajien toteuttama pedagoginen toiminta voi siis yhtä aikaa koostua yhden tai useamman pedagogiikan osa-alueen sisällöistä.

Pedagogisen toiminnan osa-alueista esiin nousi suurimpana arjen pedagogiikka. Tulokset osoittivat varhaiskasvatuksen lastenhoitajien käyttävän ylivoimaisesti eniten aikaa pedagogisen toiminnan toteuttamiseen arjen pedagogiikan osa-alueella. Tulos on yhteneväinen Sosiaali- ja terveysministeriön (2007, 44-45) tekemän selvityksen kanssa. Varhaiskasvattajien ydinosuamista koskevassa selvityksessä todettiin lastenhoitajien ydinosuamista olevan hoiva- ja huolenpito-osaaminen. Arjen pedagogiikkaa puolestaan voi parhaiten Peltoperän ja Hintikan (2016, 162) mukaan hyödyntää juuri perushoitoa koskevissa tilanteissa kuten pukemisessa ja riisumisessa, ruokailussa sekä siisteyskasvatuksessa, eli lastenhoitajien ydinosuamista koskevalla alueella.

Varhaiskasvatuksen lastenhoitajien pedagogiseen toimintaan viikoittain käyttämän ajan lisäksi tulokset osoittivat, että lastenhoitajien pedagoginen rooli lapsiryhmässä voi vaihdella suuresti. Keskimääräisten pedagogiseen toimintaan

käytettyjen tuntimäärien lisäksi ilmiötä tarkasteltiin keskihajonnan avulla. Lastenhoitajien pedagogiseen toimintaan käyttämän ajan suuret keskihajonnat kertovat tutkittavien antamien vastausten suuresta vaihtelusta. Jatkossa olisi oleellista selvittää, onko lastenhoitajien pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käyttämien aikojen suurten vaihtelujen taustalla esimerkiksi kunnalliset erot, ikäluokkien erot, vai vaihtelevatko käytännöt jopa tiimeittäin tai toimipaikoittain.

Lastenhoitajien pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käyttämän ajan kar-toittamisen lisäksi tutkimuksen toisena tavoitteena oli selvittää, eroavatko tyy-pillistä ja epätyypillistä työaikaa tekevien lastenhoitajien pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käyttämät ajat toisistaan. Koska Peltoperän ja Hintikan (2016, 152) mukaan varhaiskasvatuksen lastenhoitajat työskentelevät iltavuoroissa, viikon-loppuisin sekä arkipyhinä ilman varhaiskasvatuksen opettajien läsnäoloa, oli tut-kimuksen hypoteesina oletus siitä, että epätyypillisinä aikoina työskentelevät varhaiskasvatuksen lastenhoitajat käyttävät enemmän aikaa pedagogisen toi-minnan toteuttamiseen kuin tyypillistä työaikaa tekevät lastenhoitajat. Epävar-muutta hypoteesiin toi kuitenkin Peltoperän ym. (2020) vuorohoitoa koskeva tuore tutkimus, jonka mukaan varhaiskasvatuksen lastenhoitajat kokevat tär-keimmäksi tehtäväkseen kodinomaisen ympäristön tarjoamisen sekä fyysisen lä-heisyyden ja leikkiajan mahdollistamisen. Pedagogisesta toiminnasta huolehti-misen lastenhoitajat mieltävät Peltoperän (2020) mukaan ensisijaisesti varhais-kasvatuksen opettajien tehtäväksi.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, ettei eri työaikoina työskentelevien lasten-hoitajien välillä ole tilastollisesti merkitsevää eroa siinä, kuinka paljon varhais-kasvatuksen lastenhoitajat käyttävät viikoittain aikaa pedagogisen toiminnan to-teuttamiseen. Tutkimuksen mukaan siis sekä tyypillistä että epätyypillistä työai-kaa tekevät varhaiskasvatuksen lastenhoitajat käyttävät pedagogisen toiminnan toteuttamiseen lapsiryhmässä keskimäärin yhtä paljon aikaa. Tyypillistä työai-kaa tekevät varhaiskasvatuksen lastenhoitajat työskentelevät tyypillisesti mo-niammatillisissa tiimeissä, joissa pedagoginen vastuu lapsiryhmän toiminnasta mielletään kuuluvaksi varhaiskasvatuksen opettajalle. Epätyypillistä työaikaa te-

kevät varhaiskasvatuksen lastenhoitajat sen sijaan vastaavat lapsiryhmän toiminnasta ilta- ja viikonloppuvuoroissa pääosin ilman varhaiskasvatuksen opettajan läsnäoloa, minkä vuoksi tulos on lapsiryhmän pedagogisen toiminnan toteutumisen kannalta huolestuttava. Sekä varhaiskasvatuslaki (540/2018) että Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018, 9-12) korostavat pedagogiikan merkitystä varhaiskasvatuksen sisältönä. Koska tutkimuksen mukaan epätyypillisinä aikoina työskentelevät varhaiskasvatuksen lastenhoitajat eivät käytä tyyppillisinä aikoina työskenteleviä lastenhoitajia enempää aikaa pedagogisen toiminnan toteuttamiseen, herää kysymys epätyypillisinä aikoina varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten tasa-arvoisuudesta tyyppillisinä aikoina osallistuvien lasten kanssa. Tutkimuksen tulokset saavat pohtimaan, pääsevätkö epätyypillisinä aikoina varhaiskasvatukseen osallistuvat lapset osallisiksi varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetusta monipuoliseen, pedagogiikkaa painottavaan varhaiskasvatukseen vai leimaako kodinomaisuus sekä vapaa leikki epätyypillisiä varhaiskasvatusaikoja.

Kuten jo edellä todettiin, Peltoperän ym. (2020) mukaan vuorohoidossa työskentelevät varhaiskasvatuksen lastenhoitajat mieltävät pedagogiikan varhaiskasvatuksen opettajien työmaaksi. Tämä tutkimuksen tulokset tukevat Peltoperän (2020) tutkimusta. Jotta myös epätyypillisinä aikoina varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten oikeus päästä osalliseksi laadukkaasta ja pedagogisesti painottuneesta varhaiskasvatuksesta toteutuisi, olisi jatkossa huolehdittava epätyypillistä työaikaa tekevien varhaiskasvatuksen lastenhoitajien täydennyskoulutuksesta tai varmistettava varhaiskasvatuksen opettajien työpanos myös epätyypillisissä työvuoroissa. Koska Hanin (2004) mukaan ihmiset työskentelevät yhä useammin epätyypillisinä aikoina, jatkaa myös vuorohoidossa olevien lasten määrä kasvuaan. Lisääntyvän tarpeen vuoksi epätyypillisinä aikoina hoidossa olevien lasten tasavertaisuuden varmistaminen on entistäkin tärkeämpää.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet

Vehkalahden (2014) mukaan yksi määrällisen tutkimuksen luotettavuuden kulmakivistä löytyy otannasta. Kun otos, eli tutkittavien joukko, on riittävän suuri ja otos koostettu satunnaisotannan menetelmiä hyödyntämällä, on otoksesta tehtyjä havaintoja mahdollista yleistää koskemaan tutkimuksen perusjoukkoa tilastollisen päättelyn keinoin. Tässä tutkimuksessa otoksesta saatuja tutkimustuloksia ei täysin voida yleistää koskemaan perusjoukkoa eli suomalaisia varhaiskasvatuksen lastenhoitajia, sillä kyselytutkimus toteutettiin verkossa sosiaalisen median kanavia hyödyntäen. Näin ollen sosiaalisen median ulkopuolella olevilla lastenhoitajilla ei ollut mahdollisuutta vastata kyselyyn. Mikäli olisi haluttu muodostaa kaikkia suomalaisia varhaiskasvatuksen lastenhoitajia edustava otos, olisi kyselytutkimukseen vastaajat pitänyt valita kaikkien lastenhoitajien, ei ainoastaan sosiaalista mediaa käyttävien joukosta. Tämä ei kuitenkaan olisi ollut proseminarityön laajuuden huomioiden kannattavaa. Kohvakan ja Saarenmaan (2017) esittämien tilastojen mukaan Facebook oli sosiaalisen median palveluista toiseksi suosituin. Tilastojen mukaan 58 prosenttia kaikista naisista käyttää sosiaalisessa mediassa Facebookia, jonka ryhmässä linkki kyselyyn julkaistiin. Tähän tutkimukseen osallistuvien ikäluokkien kohdalla luku on kuitenkin suurempi, 70,6 prosenttia. Näin ollen tutkimuksen otoksen voidaan katsoa olevan tämän suhteen melko kattava.

Vilka (2007,16) korostaa tutkijan ja tutkittavan objektiivista suhdetta tutkimuksen aikana. Tässä tutkimuksessa käytettiin aineistonkeruumenetelmänä kyselyä, mikä on omiaan edistämään tutkimuksen puolueettomuutta. Verkkokyselynä toteutetun aineistonkeruun aikana tutkija ja tutkittavat eivät ole missään yhteydessä toisiinsa, joten mielikuvat, asenteet, ilmeet ja eleet eivät vaikuta tutkittavan antamiin vastauksiin. Toisaalta kyselytutkimuksessa tarkentavien kysymyksien esittäminen on työläämpää kuin kasvokkain tai puhelimitse toteutetussa haastattelussa, jolloin kysymyksen väärin ymmärtämisen riski on hiukan suurempi. Tämän tutkimuksen kyselylomaketta kuitenkin testattiin etukäteen

useamman varhaiskasvatuksen lastenhoitajan sekä proseminaarityön ohjaajan toimesta virheiden ja väärinymmärrysten välttämiseksi.

Tässä tutkimuksessa pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käytetty aika perustui täysin lastenhoitajien omaan arvioon kyseiseen toimintaan käyttämästään ajasta. Mikäli olisi haluttu ehdottoman tarkkaa tietoa lastenhoitajien pedagogiseen toimintaan käyttämästä ajasta, olisi lastenhoitajien ajankäyttöä voinut tutkia esimerkiksi päiväkirjamaisella menetelmällä, jossa lastenhoitajat täyttävät viikon ajan päivittäin päiväkirjaa pedagogiseen toimintaan täyttämänsä ajan määrästä. Tämä olisi kuitenkin ollut tutkimukseen osallistuvien kannalta huomattavasti työläämpää ja olisi varmasti vaikuttanut tutkimuksen yleistettävyyteen tutkittavien vähäisemmän määrän kautta.

Vehkalahden (2014, 41) mukaan mittareiden ja siten myös koko tutkimuksen luotattavuutta voidaan arvioida validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden kautta. Tässä tutkimuksessa kyselyn avulla mitattiin tutkittavien taustatietoja ja pedagogiseen toimintaan käytettyä aikaa. Validiteettiin eli siihen, mittaako mittari juuri tarkoitettua asiaa pyrittiin vaikuttamaan mittarin eli kyselylomakkeen huolellisella suunnittelulla sekä testaamisella. Reliabiliteettiin eli mittarin tarkkuuteen ja toistettavuuteen voidaan Vilkan (2007, 149-150) mukaan vaikuttaa mittarin huolellisen suunnittelun ja tarkastamisen lisäksi huomioimalla mittarin aikasidonaisuus. Tietty mittari toimii suunnitellusti ainoastaan siinä ajassa ja tarkoituksessa, johon se on alun perin suunniteltu. Mikäli tämä tutkimus innoitaisi myöhemmässä vaiheessa tekemään jatkotutkimuksia, olisi mittariakin uudistettava esimerkiksi sopimaan yhteen säännöllisin väliajoin uudistuvan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kanssa.

Kaikkineen tämä tutkimus onnistui tuottamaan uutta tietoa aiheesta, jota ei sellaisenaan ole aiemmin tutkittu. Tulokset olivat loogisia ja yhteneväisiä sekä varhaiskasvatuksen lastenhoitajien tehtäväkuvauksen että aihetta sivuavien tutkimusten tulosten kanssa. Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan pohtia, onko epätyypillisinä aikoina varhaiskasvatukseen osallistuvilla lapsilla yhtäläiset mahdollisuudet päästä osallisiksi laadukkaasta, monipuolisesta ja pedagogi-

sesti painottuneesta varhaiskasvatuksesta kuin perinteisessä arkipäiviin painottuneessa varhaiskasvatuksessa. Aihe on suomalaisen varhaiskasvatuksen kentällä ajankohtainen, sillä yhteiskunnan aukioloaikojen laajentuessa (Han 2004) myös vuorohoito jatkaa laajentumistaan. Jatkotutkimuksella olisi tärkeää selvittää toimenpiteitä, joiden avulla voidaan varmistaa jokaiselle lapselle hoitopäivän kellonajasta riippumatta pääsy varhaiskasvatuslain tarkoittaman, pedagogisesti painottuneen varhaiskasvatuksen piiriin.

LÄHTEET

- Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinos, J., Pekuri, H., Polvinen M., Laaksonen, R. & Lamberg, K. 2014. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmisteleavan työryhmän tueksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12.
- De Schipper, J. C., Tavecchio, L. W. C., Van IJzendoorn, M. H. & Linting, M. 2003. The Relation of Flexible Child Care to Quality of Center Care and Children's Socio-Emotional Functioning: A Survey and Observational Study. *Infant Behavior & Development* 26, 300-325.
- Euroopan Unionin tietosuoja-asetus 2016/679. Annettu 27.4.2016. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=FI>
- Han, W. 2004. Nonstandard work schedules and child care decisions: Evidence from the NICHD Study of Early Child Care. *Early Childhood Research Quarterly* 19 (2), 231- 256.
- Karila, K. 2017. Mitä on varhaiskasvatuksen pedagogiikka? Pedagogiikan aika 2017. Lastentarhanopettajaliitto.
- Karila, K., Harju-Luukkainen, H., Juntunen, A., Kainulainen, S., Kaulio-Kuikka, K., Mattila, V., Rantala, K., Ropponen, M., Rouhiainen-Valo, T., Siren-Aura, M., Goman, J., Mustonen, K. & Smeds-Nylund, A-S. 2013. Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa – Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista. Helsinki: Kork.
- Kohvakka, R. & Saarenmaa, K. 2019. WhatsApp suosituin – some on suomalaisten arkea iän mukaan vaihdellen. Tilastokeskus. <https://www.tilastokeskus.fi/tietotrendit/artikkelit/2019/whatsapp-suosituin-some-on-suomalaisten-arkea-ian-mukaan-vaihdellen/>
- KVTES, Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus 2020-2021. Kuntatyönantajien verkkosivusto, viitattu 17.17.2020 <https://www.kt.fi/sopimukset/kvtes/2020-2021>
- Lähihoitaja lastenhoitajana varhaiskasvatuksessa. Superliiton verkkosivut. Viitattu 21.4.2020. https://www.superliitto.fi/site/assets/files/34433/lahihoitaja_lastenhoitajana_varhaiskasvatuksessa_web.pdf

- Malinen, K., Dahlblom, T. & Teppo, U. 2016. Suomalainen vuoroahoito. Teoksessa Teppo, U. & Malinen, K. (toim.) 2016. Osaamista vuoroahoitoon. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 227.
- Metsämuuronen, J. 2011. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä 2 – opiskelijalaitos. International Methelp Oy.
- Onnismaa, E.-L., Kalliala, M., & Tahkokallio, L. (2017). Koulutuspoliittisen paradoksin jäljillä – Miten varhaiskasvatus muotoutui sosiaalialan koulutuksia suosivaksi. *Kasvatus & Aika*, 11(3). Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/68720>.
- Peltoperä, K., Dahlblom, T., Turja, L., Rönkä, A., Collin, K., Hintikka, T. & Teppo, U. 2016. Vuorohoidon raamit. Teoksessa Teppo, U. & Malinen, K. (toim.) 2016. Osaamista vuoroahoitoon. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 227.
- Peltoperä, K. & Hintikka, T. 2016. Pedagogiikan toteuttamisen erityispiireitä vuorohoidossa. Teoksessa Teppo, U. & Malinen, K. (toim.) 2016. Osaamista vuoroahoitoon. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 227.
- Peltoperä, K., Turja, L., Vehkakoski, T., Poikonen, P.-L., & Laakso, M.-L. (2018). Privilege or tragedy?: Educators' accounts of flexibly scheduled early childhood education and care. *Journal of Early Childhood Research*, 16 (2).
- Peltoperä, K., Vehkakoski, T., Turja, L. & Laakso, M-L. 2020. Pedagogy related tensions in flexibly scheduled early childhood education and care. <https://www.tandfonline.com/eprint/NJHTFX46SVS9I9JB8RSA/full?target=10.1080/09669760.2020.1778449>
- Rantanen, S. 2018. Moniammatillisen tiimityöskentelyn haasteen päiväkodissa. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro Gradu-tutkielma.
- Siippainen, A. 2018. Sukupolvisuhteet, hallinta ja subjektifikaatio: Etnografinen tutkimus lasten ja aikuisten suhteista vuoroahoitopäiväkodissa. Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/59190/978-951-39-7512-8_vaitos24082018%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2007. Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuositus. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504223872>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017. Varhaiskasvatus 2016 – Kuntakyselyn osaraportti. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135184/TR30_17_vaka_kuntakysely_u.pdf?sequence=5&isAllowed=y

- Tietosuojalaki (2018/1050) Annettu Helsingissä 5.12.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050>
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus. Helsinki 2019.
- Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 753/2018. Annettu 23.8.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180753>
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Annettu Helsingissä 13.7.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn Lectura.
- Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet. <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje ja kyselylomake

Kysely lastenhoitajille

Hyvä varhaiskasvatuksessa työskentelevä lastenhoitaja!

Olen varhaiskasvatustieteen opiskelija Jyväskylän yliopiston avoimessa yliopistossa ja teen proseminarityöhöni liittyvää tutkimusta varhaiskasvatuksen lastenhoitajien rooleista pedagogisen toiminnan toteuttajina. Tutkimukseni tarkoituksena on vertailla säännöllistä ja epäsäännöllistä työaikaa tekevien lastenhoitajien viikoittaista pedagogisen toiminnan toteuttamiseen käyttämää aikaa. Tutkimuksesta saatavaa tietoa voidaan hyödyntää esimerkiksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajien koulutustarpeiden selvittämisessä.

Tutkimusaineistoa kerään verkkokyselyllä, jossa kysytään asioita liittyen lastenhoitajan toteuttamaan pedagogiseen toimintaan. Lisäksi kysytään erilaisia taustatietoja esimerkiksi koulutukseen ja työaikamuotoon liittyen. Verkkokyselyyn voi vastata 14.6 asti.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kyselyyn vastataan anonymisti, eli ilman nimeä tai muita suoria tunnistetietoja, ja yksittäisiä henkilöitä koskevien tietojen luottamuksellisuus taataan tutkimusta tehdessä. Kyselyyn annetut vastaukset tulevat vain tutkimuskäyttöön, ja aineisto hävitetään 31.10.2020 mennessä.

Kyselyyn vastaaminen vie noin 5-10 minuuttia. Sinulla on vastaajana oikeus jättää kyselylomakkeen täyttö kesken milloin tahansa ilman perusteluja, eikä tästä aiheudu sinulle kielteisiä seuraamuksia.

Jos sinulla on kysyttävää tähän kyselyyn tai tutkimukseen liittyen, voitte ottaa yhteyttä minuun:

Soile Salminen
soile.salminen88@gmail.com

Proseminarityön ohjaaja
Yliopiston opettaja, KT
Sanna Moilanen
sanna.k.moilanen@jyu.fi

1. 1. Olen perehtynyt tutkimusta koskevaan tiedotteeseen (yllä) ja saanut riittävästi tietoa tutkimuksesta sekä henkilötietojeni käsittelystä. Ymmärrän, että tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Vastaamalla annan suostumukseni tutkimukseen osallistumiselle ja hyväksyn tietojeni käytön yllä kuvattuun tutkimukseen.

*

Kyllä

Ei

2. Oletko viimeisen puolen vuoden aikana työskennellyt varhaiskasvatuksessa lastenhoitajana? *

Kyllä

Ei

Ensimmäiset kysymykset koskevat taustatietojasi.

3. Mikä on ikäsi vuosissa? *

4. Mikä on sukupuolesi? *

Nainen

Mies

Muu

5. Mikä on viimeisin koulutuksesi? *

Lähihoitaja

Lastenohjaaja

Päivähoitaja

Lastenhoitaja

Muu, mikä?

6. Missä työskentelet tällä hetkellä? *

Päiväkoti

Ryhmäperhepäivähoito

Perhepäivähoito

- Kerhotoiminta
- Muu, mikä?

7. Mikä on tämänhetkinen työaikamuotosi? *

- Säännöllinen päivätyö
- 2-vuorotyö
- 3-vuorotyö
- Muu, mikä?

Tässä kyselyssä pedagogiikalla tarkoitetaan Opetushallituksen määritelmän mukaisesti tieteelliseen tietoon perustuva, ammattikasvattajien toteuttamaa sekä suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jonka tavoitteena on lisätä lasten hyvinvointia ja oppimista. Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa esitellään pedagogisen toiminnan viisi osa-aluetta: kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. Tässä tutkimuksessa pedagogisen toiminnan toteuttamista mitataan näiden viiden osa-alueen lisäksi myös arjen pedagogiikan käsitteen kautta. Arjen pedagogiikalla tarkoitetaan tässä kyselyssä lapsen oppimisen ohjaamista erilaisissa arjen tilanteissa ruokailuista pukemiseen ja riisumiseen.

Arvioi seuraavaksi, kuinka monta tuntia viikossa toteutat pedagogista toimintaa lapsiryhmässäsi eri osa-alueiden parissa. Pyöristä vastaukset lähimpään puoleen tuntiin. Mikäli et toteuta kyseistä toimintaa ryhmässäsi lainkaan, vastaa arvolla 0.

8. Kielten rikas maailma: Lapsen kielellisten taitojen ja valmiuksien tukeminen sekä kielellisen identiteetin kehittyminen.

Kuinka monta tuntia viikossa keskimäärin toteutat pedagogista toimintaa lapsiryhmässäsi osa-alueella kielten rikas maailma? *

9. Ilmaisun monet muodot: musiikillinen, kuvallinen, sanallinen ja kehollinen ilmaisu.

Kuinka monta tuntia viikossa keskimäärin toteutat pedagogista toimintaa lapsiryhmässäsi osa-alueella ilmaisun monet muodot? *

10. Minä ja meidän yhteisömme: eettinen ajattelu, katsomuskasvatus, lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus, mediakasvatus.

Kuinka monta tuntia viikossa keskimäärin toteutat pedagogista toimintaa lapsiryhmässäsi osa-alueella minä ja meidän yhteisömme? *

11. Tutkin ja toimin ympäristössäni: matemaattinen ajattelu, ympäristökasvatus, teknologiakasvatus.

Kuinka monta tuntia viikossa keskimäärin toteutat pedagogista toimintaa lapsiryhmässäsi osa-alueella tutkin ja toimin ympäristössäni? *

12. Kasvan, liikun ja kehityn: liikkuminen, ruokakasvatus, terveys ja turvallisuus.

Kuinka monta tuntia viikossa keskimäärin toteutat pedagogista toimintaa lapsiryhmässäsi osa-alueella kasvan, liikun ja kehityn? *

13. Arjen pedagogiikka: lapsen oppimisen ohjaaminen erilaisissa arjen tilanteissa kuten ruokailussa, pukemisessa ja riisumisessa.

Kuinka monta tuntia viikossa keskimäärin toteutat lapsiryhmässäsi arjen pedagogiikkaa? *